

„Protų atitekėjimas“ į Lietuvą: asmenų iš trečiųjų šalių socioekonominė integracija

Įvadas

Tarptautinis asmenų mobilumas sąlygoja populiacijos kitimą, rezultate – adaptacinių priemonių pritaikymo būtinybę. Aktualumą žadinantis ir keliantis klausimas – kaip didėjant imigracijos mastams Lietuvoje, pritaikyti integracines priemones iš svetur atvykusiems asmenims? Natūralu, kad vienas svarbiausių adaptacinių įgaliavimo iššūkių imigrantams tampa (socio) ekonominė integracija, kuri yra viena pagrindinių aspektų siekiant išvengti marginalizacijos visuomenės rėmuose (Varvin, 2017).

Bloemraad (2007) pabrėžia socioekonominės integracijos esmę ir teigia, jog išsilavinimas, įsitraukimas į darbo rinką ir gaunamos pajamos yra itin svarbūs integruojantis šalyje asmenims iš trečiųjų šalių. Ypatinę edukacijos arba kitaip išsilavinimo svarbą išskiria Hout (2012), teigdamas, kad tai yra fundamentalus ekonominės sėkmės rodiklis.

Socioekonominiame kontekste, asmenų iš trečiųjų šalių integracijos problematikai pagrįsti vertėtų išskirti užsienio autorius analizavusius imigraciją bei paraleliai atsirandančias integracijos problemas. Antros kartos imigrantų socioekonominės integracijos patirtis Izraelyje tyrė Amit (2010), analogišką mokslinę problemą nagrinėjo Duncan ir Trejo (2018) apžvelgdami Jungtinių Amerikos valstijų atvejus. Meksikiečių socioekonominės integracijos aspektus apžvelgė Bachmeier, Brown, Van Hook ir Leach (2013). Imigrantų integracijos į darbo rinką klausimus savo šalyse kėlė Janska ir Bernard (2018), analizuodami ukrainiečių ir vietnamiečių imigrantų mobilumą ir asimiliaciją Čekijos Respublikoje; Valenta ir Drbohlav (2018) koncentruodamiesi į aukštos kvalifikacijos migrantus iškėlė trečiosios studijų pakopos ukrainiečių studentų Čekijoje atvejį. Ukrainiečių imigracijos ypatumus į Lenkiją tyrė Szczepanik ir Tylec (2016), ukrainiečių ir rusų imigracines tendencijas analizavo Lesinska (2015), o migrantų srautus į Europos Sąjungą, kaip bendrą vienetą – Fedyuk ir Kindler (2016). Strielkowski, Tumanyan, Kalyugina (2016), Salaris ir Tedesco (2019) pasisakė migracinių procesų bei asmenų iš trečiųjų šalių, integracijos į darbo rinką ir integracijos klausimais. Lietuvoje dažniausiai apžvelgiamos tik imigracinės statistinės reikšmės, tačiau stinga asmenų iš trečiųjų šalių socioekonominės integracijos tyrimų tiek teoriniame tiek praktiniame lygmenyje, kadangi imigracijos prognozės – didėjančios (Lietuvos užimtumo 2019 m. tendencijos ir ateities prognozės, 2020). Visgi, gausėjant imigruojančių ne Europos Sąjungos piliečių skaičiui, **problematiška** tema tampa būtent atvykėlių integracija, šiuo atveju pasirinkta aukštos kvalifikacijos darbuotojų socioekonominė integracija, kaip itin menkai analizuota ir tirta Lietuvoje.

Tyrimo objektas – aukštos kvalifikacijos asmenų iš trečiųjų šalių integracija Lietuvoje.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti aukštos kvalifikacijos asmenų iš trečiųjų šalių integraciją socioekonominiame kontekste.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti „protų tekėjimo“ sampratą.
2. Apžvelgti imigracijos politiką ir tendencijas Lietuvoje.
3. Išskirti aukštos kvalifikacijos asmenų iš trečiųjų šalių, socioekonominės integracijos prielaidas.

„Protų tekėjimo“ aptarimui naudota mokslinės literatūros analizė, kaip pagrindas kvalifikuotų asmenų iš trečiųjų šalių sąvokų teoriniam pažinimui. Antrinių statistinių duomenų analizės pagalba, apžvelgtos imigracijos politikos gairės, akcentuojant aukštos kvalifikacijos asmenų imigracinius klausimus, pateiktos statistinės imigracijos srautų reikšmės, paminėti pastarųjų metų Migracijos Departamento ir Užimtumo tarnybos išduoti

leidimų bei sprendimų duomenys. Galiausiai, išskirtos teorinės aukštos kvalifikacijos asmenų iš trečiųjų šalių, socioekonominės integracijos prielaidos, remiantis mokslinės literatūros analize.

„Protų tekėjimo“ sampratos

Migracijos procesams aiškinti bene dažniausiai pasitaikančios stūmties ir pritraukties formos. Vyraujančios migracijos teorijos dažniausiai remiasi ekonomikos disciplina, kuomet nuo pirmųjų mums žinomų migracijos tyrimų pradžios, migraciniai procesai buvo kildinami kaip ekonominis tyriminis objektas. Apsisprendimas migruoti, remiantis socialinėmis ir ekonominėmis teorijomis, galimas matant galimybę ir esant realioms (pvz.: fizinio veiksnio) sąlygoms. Skatinimasis veiksnys arba kitaip motyvas dažniausiai pateikiamas kaip *ekonominės gerovės troškimas*. Siekiant užsibrėžto tikslo (finansinio saugumo, savirealizacijos, patirties įgavimo) lūkesčių numatymas yra svarbus aspektas taipogi, pastarasis etapas stipriai koreliuoja su paskatos etapu, nusakančiu teigiamus ir neigiamus veiksnius skatinančius migruoti (geresnės gyvenimo sąlygos, didesnis finansinis stabilumas, aukštojo mokslo kokybė ir t.t.).

Teorinė migracijos sąvokų analizė pasižymi mokslinių šaltinių gausa. Visgi, nenukrypstant nuo straipsnio temos, reikėtų apžvelgti konkrečias sąvokines prasmes. Kas įdomu, „protų atitekėjimo“ sąvoka neatsiejama nuo pradinės „protų nutekėjimo“ pateikties. Dar įdomiau yra tai, kad pirmasis pastarosios sampratos paminėjimas buvo ne mokslinėje literatūroje, o grožinėje.

1957 m. Rand A. kūrinys „Maištingas atlantas“ (originaliai „*Atlas Shrugged*“), pristatė naują terminą – „protų nutekėjimas (angl. brain drain)“ skirtą iliustruoti spragą, atsiradusią socialiniame, ekonominiame ir politiniame lygmenyje, kuri skatino mokslininkus bei aukštos kvalifikacijos darbininkus „pradingti“. 1962 m. Britų Karališkoji Draugija adaptavo terminą intelektualų tautiečių migracijai į Jungtines Amerikos valstijas apibūdinti, kas yra laikoma sąvokos pirmuoju akademiniu paminėjimu. Sąvoka toliau plito europietiškosios migracijos kontekste, kuomet „protų nutekėjimas“ įsitvirtino vokiškuoju atitikmeniu *Gehirnentzug* ar prancūziškuoju *hemorragie de matičre grise* (Barnhill, 2012).

Sąvoka „protų nuostolis“ apibrėžia kvalifikacijų praradimą, atsirandantį, aukštos kvalifikacijos darbuotojams migruojant dirbti darbus, neatitinkančius jų kvalifikacijos, pats „protų nuostolis“ išsiskaido į „du skirtingus reiškinius – laikiną išvykimą siekiant praplėsti savo mokslinį akiratį, ir išvykimą visam laikui – „protų nutekėjimą“ kilmės šalies atžvilgiu (Kirelienė, 2014).

Protų apytakos arba tekėjimo sąvokos naudojamos migracijos terminijoje įprastai apsiriboja nepertekline variacijų pateiktimi (žr. 1 lentelė).

1 lentelė

„Protų tekėjimo“ sampratos

Tipas	Apibrėžimas
Protų nutekėjimas	Gabių ir talentingų asmenų emigracija iš kilmės šalies į kitą (World Migration Report (2008, p. 492)
Protų įgijimas	Išsilavinusio žmogiškojo kapitalo gavimas migracijos procesų dėka (Zmejkoski, 2011, p. 60).
Protų netekimas	Išsilavinusių asmenų (protų) emigracija iš savo šalies į svečią (Mahroum, 1999).
Protų švaistymas	Išsilavinusių asmenų tam tikroje srityje skaičiaus disbalansas, kai darbo vietų nepakanka, protai švaistomi dirbant kitose srityse (Zmejkoski, 2011, p. 60).
Protų apytaka	Studentų ir darbuotojų mokymai užsienio šalyse ir įgytų žinių panaudojimas grįžus į kilmės šalį (Italian Leaders Abroad Community, 2012, p. 45).

Šaltinis: I. Kirelienė (2015).

Visgi „protų nutekėjimas“ tampa „protų atitekėjimu“, kuomet kintamuoju tampa lokacija. Dažnai naudojami kilmės ir paskirties šalių pavadinimai. Vienai šaliai migracija reiškia netektį, o kitai – gautą protą. Darbo migracija, kaip dominuojanti savo dažnumu, savo intencija dažnai siekia gerbūvio kilmės šaliai. Taip pat yra ir su darbo tikslais atvykusiais aukštos kvalifikacijos ir išsilavinusiais asmenimis, kurie vyko į paskirties šalį neturėdami tikslo joje pasilikti. Tai gali būti ir studentų atvejis, kuomet siekiant įgyti kvalifikacijas, siekiamybė žinios, patirtis ar asmeninė tarpkultūriškumo ekspansija, bloguoju kilmės šaliai atveju, susėsėjanti paskirties

šalyje. Bendrąja prasme, „protų atitekėjimas“ į Lietuvą apibrėžiamas kaip aukštos kvalifikacijos asmenų atvykimas dirbti ir gyventi Lietuvoje, kuriant pridėtinę vertę.

Imigracijos apžvalga

Kalbant apie šių laikų arba bent jau paskutiniųjų amžių migraciją, išskirtinas Antrojo pasaulinio karo laikmetis, kuris lėmė ne tik vietinės, tačiau ir pasaulinės migracijos suaktyvėjimą. Šio amžiaus septintajame dešimtmetyje migracijos procesai įgauna naują savybę – ryškėja aukštos kvalifikacijos darbuotojų srautų tendencijos, kurios sietinos su kvalifikacijos kriterijaus tarptautinės migracijos politikoje įvedimu. Anot Castells (2005) globaliame pasaulyje vertingiausia – darbo jėgos rinka, tad verta apžvelgti Lietuvai aktualius imigracijos politikos ir statistinių duomenų klausimus.

Politinis kontekstas. Istoriniame lygmenyje, kaip svarbiausius teisinius sprendimus aktualius Lietuvos Respublikai migracijos politikos formavime, vertėtų paminėti Šengeno sutartį (laisvo judėjimo ne ES piliečiams), Dublino konvenciją (prieiglobstis), Išorinių sienų konvenciją, Maastrichto ir Amsterdamo sutartis. ES prieglobsčio politika, apimanti bendradarbiavimą su migrantų kilmės šalimi, migracijos srautų valdymas bei prieglobsčio klausimai buvo kelti Tarybos Europos Tarybos susitikime 1999 metais. Taipogi, atsižvelgiant į migracijos priežastinius ryšius bei integravimo – sugrąžinimo atgal į kilmės šalį politiką, 2005 m. priimta Hagos programa. 2009 m. Stokholmo programoje pateikti Europos Sąjungos prioritetai teisingumo erdvės, laisvės ir saugumo srityse 2010–2014 m. Laikotarpiui, ankstesnių, Tarybos ir Hagos, programų pasiekimais grindžiama naująja programa buvo siekiama stiprinti teisingumo, laisvės ir saugumo erdvę veiksmais, kurių dėmesio centre yra piliečių interesai ir poreikiai (Europos prieglobsčio, sienų ir imigracijos teisės vadovas, 2014).

Išskirtinos kelios direktyvos: dėl teisės į šeimos susijungimą (2003/86/EB); Europos Sąjungos viduje savanoriaujančių, besistažuojančių ar studijuojančių asmenų priėmimas (2004/114); aukštos kvalifikacijos asmenų (mokslininkų) iš trečiųjų šalių sąlygų lengvinimas (2005/71). Svarbus *Reglamentas dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje* (1612/68/EEC), kadangi šiuo reglamentu įtvirtinamas imigrantų diskriminacijos darbe atmetimas (Europos prieglobsčio, sienų ir imigracijos teisės vadovas, 2014).

Ne mažesnės svarbos įstatyminė bazė pasiekama gilesnei analizei Lietuvoje: Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 2004 m. Nr. 568 (naujausia galiojanti suvestinė redakcija 2020 m. vasario 1 d.); LR Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr.416 „Dėl Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007–2008 metų plano patvirtinimo“ pakeitimo; 2005 m. 436 nutarimas „Dėl užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo sudarymo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (naujausia galiojanti suvestinė redakcija 2019 m. rugsėjo 1 d.); 2013 m. „Dėl leidimų dirbti užsieniečiams išdavimo“ Nr.V-242 (naujausia galiojanti suvestinė redakcija 2019 m. rugsėjo 18 d.); 2015 m. Nr. V-139 „Dėl sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašo vykdymo“ (naujausia galiojanti suvestinė redakcija 2019 m. rugsėjo 18 d.) ir kt.

Aukštos kvalifikacijos imigracija. Europos Sąjungos uždavinys – skatinti trečiųjų šalių piliečių integraciją ir atskirties mažinimą, taipogi vieno langelio principu grindžiamo mechanizmo sukūrimas nacionaliniu lygmeniu. (Komisijos ataskaita Parlamentui ir Tarybai dėl Direktyvos 2011/98/ES, 2019). Laisvas darbo jėgos judėjimas fundamentaliai išskiriama Europos Sąjungos teisė, tačiau asmenims iš trečiųjų šalių judėjimas Europos Sąjungoje ribojamas teisės aktais. Laisvo judėjimo teisėkūra aprėpia ne tik Europos Sąjungos direktyvas, tačiau ir nacionalinės migracijos politiką.

Visų pirma, vertėtų pateikti asmenų iš trečiųjų šalių, arba ES direktyvose dažniau vartojamos sąvokos – trečiųjų šalių piliečiai, eksplikaciją.

Trečiųjų šalių pilietis (arba asmuo iš trečiųjų šalių) – tai asmuo, nesantis Europos Sąjungos šalių pilietis, taip pat ne iš šalių, priklausančio Europos Sąjungos laisvo judėjimo (Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/399). Konkretinant straipsnį ir aktualią aukštos kvalifikacijos darbo jėgą, pabrėžtina, jog taikant Direktyvą 2009/50/EB, buvo siekta palankesnių sąlygų ir greitesnių specialiųjų leidimų gyventi ir dirbti. Dėl leidimo dirbti užsieniečiui išdavimo į Užimtumo tarnybą turi kreiptis Lietuvoje registruotas juridinis asmuo norint įdarbinti trečiosios šalies pilietį, diferencijuotai renkasi vieną iš kelių įdarbinimo būdų:

- trūkstamų profesijų sąrašo įdarbinimas Lietuvoje;
- neįtrauktų į trūkstamų profesijų sąrašą, įdarbinimas Lietuvoje;
- „Blue Card“ aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojams iš trečiųjų šalių;

- sezoniniai darbai, tyrėjų/ dėstytojų darbai, stažuotės ar praktikų atlikimas.

Praktikantams ir stažuotojams pakanka leidimo darbui Lietuvoje, dėstytojams arba tyrėjams šio leidimo nereikia, pakanka leidimo laikinai gyventi arba nacionalinės darbo vizos. Taipogi, nuo 2019 m. imigruojantiems į Lietuvą iš Australijos, Japonijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Pietų Korėjos Respublikos, Naujosios Zelandijos piliečiams, taikomos lengvatos: leidimų dirbti Lietuvoje jiems nereikia, leidimai laikinai gyventi Lietuvoje išduodami trejų metų laikotarpiui (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, 2019).

Verta apžvelgti įtvirtintą ES mėlynosios kortelės išdavimą, kaip aukštos kvalifikacijos asmenų „pritraukimo“ skatinamąjį mechanizmą.

„Mėlynąją kortelę“ (*angl. blue card*) realu gauti aukštą kvalifikaciją pagrįsti galinčiam specialistui, kurio kvalifikacinis pagrindimas turi būti pripažįstamas Lietuvoje, o pats asmuo Lietuvos Respublikoje privalo uždirbti ne mažiau kaip 1,5 vidutinio mėnesinio atlyginimo (bruto). Asmens darbo užmokestis lygus arba didesnis nei 3 vidutiniai mėnesiniai atlyginimai, kortelės išdavimo procesas ir supaprastinamas, nebereikia kreiptis į Užimtumo tarnybą, siekiant gauti sprendimą dėl darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams išdavimo. Palengvinto proceso metu, krepiamasi tiesiogiai į Migracijos departamentą. Kortelės galiojimo terminas yra iki trejų metų. Pagrindinis dokumentas – aukštojo mokslo diplomai. Gavus Užimtumo tarnybos sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties darbo rinkos poreikiams, užsienietis gali kreiptis dėl leidimo gyventi Lietuvoje išdavimo. Žinoma, Europos teisėje aptariami ir sezoninių darbuotojų bei darbuotojų judėjimo lankstumo Lietuvos darbdavio patronuojamuose padaliniuose, klausimai (Direktyvoje 2014/36/ES), lengvėja trečiųjų šalių piliečių atvykimas mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų tikslais (Direktyva 2016/801).

Europos Sąjungos valstybės narės, šalies viduje, taiko skirtingus metodus imigracijoms srautams iš trečiųjų šalių reguliuoti, pvz.: Lenkija ar Lietuva turi trūkstamų ir reikiamų rinkai profesijų sąrašą, o Šveicarijos skirtingumas – kvotų nustatymas. Teigtina, jog trečiųjų šalių piliečiai susiduria su ribotumais bei griežtomis taisyklėmis / procedūromis. Pačios *integracijos* ribotumai atskleidžiami kiekvienos Europos Sąjungos šalies įstatymuose. Tik 2011 m. Europos Komisija priėmė Europos trečiųjų šalių piliečių integracijos darbotvarkę, 2016 m. pateiktas veiksmų planas, kuriuo apibrėžta politikos strategija ir konkretūs veiksmai trečiųjų šalių piliečių integracijai (Imigracijos politika; 2019).

Statistika. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (2019), teigia, kad „per pirmuosius 7 mėnesius 2019 m. leidimų laikinai gyventi užsieniečiams, t. y. ne Europos Sąjungos šalių piliečiams, buvo išduota 19 884, iš kurių darbui – 14 965, 68 proc. sudarė užsieniečiai, atvykę dirbti pagal trūkstamų profesijų sąrašą (tarptautinio krovinio vežimo transporto priemonės vairuotojai, plytų mūrininkai, betonuotojai, tinkuotojai, suvirintojai, siuvėjai ir kt.)“. Lyginant duomenis su praėjusių (t. y. 2018 m.) metų duomenimis, užsieniečių imigravusių į Lietuvą darbiniais tikslais, pagausėjo 65 proc., o imigruojančių į šalį specialistų, kurių „profesija įtraukta į trūkstamų profesijų sąrašą“ – 61 proc. Nūdienos darbo rinkos paklausa, tarsi ekonominės gerovės magnetas traukia būtent Trečiųjų šalių asmenis, kurių gimtosiose valstybėse ekonominis gerbūvis yra silpnėjęs nei Lietuvoje.

Skaitine imigracijos išraiška pateikiami imigravusių asmenų srautai, visgi platesniam pažinimui, ne tik Lietuvos, tačiau ir kaimyninių Latvijos ir Estijos šalių. 2018 m. į Lietuvą imigravo 28,9 tūkst. žmonių – 8,5 tūkst. (1,4 karto) daugiau nei 2017 m. Estijoje 2018 m. imigrantų buvo gerokai mažiau nei Lietuvoje – 17,5 tūkst., o Latvijoje bene tris kartus mažiau nei Lietuvoje – beveik 11 tūkst. Tai didžiausias imigrantų skaičius nuo 1990 m. 2018 m. imigravusiųjų – į savo šalį grįžę gyventi Lietuvos Respublikos piliečiai ir 12,3 tūkst. arba 42,6 proc. – imigravę užsieniečiai. Pateikti skaičiai iliustruoja bruto imigrantų skaičių, konkrečiau išskirti ne Europos Sąjungos piliečių srautus (žr. 2 lentelė), pastaraisiais metais Lietuva lenkia Latviją ir Estiją bene dvigubai.

Žvelgiant dešimtmečio perspektyvoje, asmenų iš trečiųjų šalių, arba kitaip – ne ES piliečių, integracijos srautai linkę didėti. Lietuvoje imigravusiųjų skaičius gerokai lenkia Latviją ir Estiją, pastebima didėjimo Lietuvoje tendencija. Teigtina, jog Lietuvoje tiek imigravusių asmenų „bruto“ santykis, tiek ne ES piliečių skaičius yra didžiausias pastaraisiais metais. Visgi, remiantis Migrant Integration Policy Index (2015), Estija buvo aukštesnėje vietoje nei Lietuva ar Latvija, kas reiškia, jog palankiausia šalis imigracijai tarp trejeto išvardintų yra būtent Estija. Pasaulio ekonomikos forumo paskelbtame konkurencingumo tyrime (Global Competitiveness Index) 2019 m. užima 39-ą vietą tarp 141 valstybės. Lyginant su 2018 m., Lietuvos pažanga pakilimas 8 pozicijomis, vienas iš indekso formavimo kriterijų yra darbo rinkos sritis, kuri apima priėmimo ir atleidimo iš darbo sąlygas bei darbo užmokesčio lankstumą. Tuo tarpu Estija yra aukštesnėje pozicijoje – 31, o Latvija žemesnėje – 41.

Imigracijos priežasčių Pabaltijo šalyse analizei, vertėtų atlikti konkretesnius tyrimus, aiškinančius kas skatina asmenis iš trečiųjų šalių, imigruoti būtent į Lietuvą.

2 lentelė

Į Lietuvą, Latviją ir Estiją imigravę ne Europos Sąjungos piliečiai 2008-2018 m.

Šalis/Metai	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Estonia	938	1,186	685	1,612	1,036	1,490	1,155	3,656	4,182	4,500	5,460
Latvia	:	:	:	2,363	3,127	2,604	3,511	3,795	2,910	4,368	5,858
Lithuania	2,584	1,405	911	1,170	1,748	2,357	4,086	2,919	5,175	9,480	11,536

Šaltinis: Eurostat, 2020.

2019 m. į šalį imigravo 19,7 tūkst. (49,1 proc. visų imigrantų) užsieniečių, tai 1,6 karto daugiau negu 2018 m. dauguma, t. y. 89,7 proc. – 2019 m. imigravusių asmenų buvo vyrai, 2018 m. – 85,3 proc. 2018–2019 m. laikotarpyje, imigravusių vyrų amžiaus vidurkis buvo 37 metai, o apie 28 metus. Ukrainos piliečių imigracija lieka didžiausia – 2019m. imigravo 8,9 tūkst., iš Baltarusijos – 6,4 tūkst., ir Rusijos Federacijos piliečių – 1 tūkst. Per metus imigravusių Ukrainos piliečių skaičius padidėjo 1,5 karto, Baltarusijos – du kartus, Rusijos – 1,3 karto.

Piliečiai, esantys ne iš Europos Sąjungos, turi teisę gyventi ir dirbti Lietuvoje tik įstatymų numatyta tvarka. 2018 m. daugiausia leidimų buvo išduota darbo tikslais – 70 %, lyginant su ankstesniais metais šis skaičius yra išaugęs keliasdešimt procentų. Aptariant kelerių metų perspektyvą, Migracijos departamentas nurodo, jog 2017 m. į Lietuvos darbo rinką pateko 40 081 užsienietis. Užsieniečiams išduota 5,5 tūkst. leidimų dirbti Lietuvoje, iš jų 3 583 leidimai, 1 868 sprendimai, 69 sprendimai aukštos kvalifikacijos specialistams. 2018 m. pradžioje užsieniečiai turėjo 3 155 galiojančius leidimus dirbti bei 7 270 sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties darbo rinkos poreikiams. Daugiausiai užsieniečių atvyko dirbti į paslaugų (52 proc.), statybų (37 proc.) ir pramonės (9 proc.) sektorius. Užsieniečiai atvyko iš 53 šalių, daugiausiai iš Ukrainos, Baltarusijos, Moldovos.

2019 metais į Lietuvos darbo rinką integravosi 66,6 tūkst. Užsieniečių, iš jų apie 90% atkeliavo pagal Užimtumo tarnybos direktoriaus tvirtinamą profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą. Užimtumo tarnyba išdavė:

- 5 tūkst. leidimų užsieniečiams dirbti Lietuvoje;
- 2,5 tūkst. sprendimų dėl užsieniečio atitikties darbo rinkos poreikiams;
- 0,7 tūkst. sezoniniams darbams;
- 0,7 tūkst. komandiruojamiems darbuotojams;
- 0,1 tūkst. sprendimų dėl aukštos kvalifikacijos.

2020 metų pradžioje, 4599 asmenys turėjo galiojančius leidimus dirbti ir 3142 sprendimus dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams (Lietuvos užimtumo 2019 m. tendencijos ir ateities prognozės, 2020).

Imigracijos srautų kismas savaime suprantamas, ypatingai nūdienos kontekstuose, kuomet nuostabos nebekeikia darbo tikslais atvykusių asmenų statistinė pateiktis. Asmenys, atvykę iš Ukrainos, Baltarusijos ar Rusijos formuoja konkrečią migracijos darbo tikslais srovę, dažniausiai žemesnės arba žemos kvalifikacijos reikalaujantiems darbams. Jų atvykimas yra dažnai tikslinis – didinti asmeninį ekonominį gerbūvį ir grįžti į kilmės šalį, vadinasi kalbama apie nesėslią, koncentruotai tikslinę migracijos srovę su tikslu gauti pajamas, o socioekonominėje kontekste likti integruotam kilmės šalyje.

Teoriniai socioekonominės integracijos aspektai

Europos šalys turinčios didelį emigracijos ir žemą darbo jėgos pakeičiamumo rodiklį, gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių ekonomikai, dėl patiriamo darbo jėgos trūkumo. Jų gelbėjimo planas – imigruojantys asmenys iš trečiųjų šalių, visgi atsiskleidžia baimės dėl imigravusių į šalį asmenų, kurie „atima“ darbo vietas iš tautiečių, nors ir nustatyta, jog ryšio tarp nedarbo lygio ir įdarbinamų trečiųjų šalių piliečių skaičiaus nėra (Lietuvos Laisvosios rinkos tyrimų institutas, 2018). Bene dažniausiai socioekonominės integracijos klausimai analizuojami

integruojant pabėgėlius Bachmeier, Brown, Van Hook ir Leach (2013), tačiau tinka ir aukštos kvalifikacijos asmenų iš trečiųjų šalių atveju.

Asmenų iš trečiųjų šalių integracija priimančiojoje šalyje yra daugiadimensinė sąvoka. Tai apima jų *socialinę ir ekonominę* integraciją, t. y. imigrantų ir vietinių gyventojų interakcijas, patekimą į darbo rinką, darbo užmokesčio, švietimo ir mokymo, būsto, socialinių paslaugų, *teisinę – politinę, kultūrinę integraciją* (Lodovici, 2010). Reikminių tyrimų projekto „Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo vertinimas ir integracijos procesų stebėseną“ ataskaitoje (2016), pateikiama integracijos sričių kategorizacija: migracijos politika; socioekonominė integracija, sociokultūrinė integracija. Kaip straipsniui aktualia – socioekonominės integracijos sampratą apsakantys sudedamieji komponentai nurodomi šie: švietimas; užimtumas ir darbo rinka; būstas ir sveikatos priežiūra.

Remiantis Pilinkiene (2009) ir Gliosaite (2004) priimančiajai šaliai gaunama ir nauda ir neigiamas poveikis. Autorių kategorizacija galimai apibrėžiama socioekonominiu migracijos poveikiu priimančiajai šaliai:

Teigiamas poveikis	Neigiamas poveikis
• Žmogiškojo kapitalo padidėjimas • Imigrantai linkę investuoti į savo gebėjimus ir prisitaikymą prie naujų sąlygų; • BVP didinimas • Mokami mokesčiai • Darbo rinkos aprūpinimas darbo jėga tose srityse, kuriose vietiniai darbuotojai atsisako dirbti • Pozityvioji konkurencija	• Galimas darbo jėgos apmokestinimo mažėjimas ir nedarbo išaugimas. • Vietinių gyventojų nedarbas arba pajamų mažėjimas kai kuriuose regionuose ar pramonės šakose. • Galimi socialiniai ir etniniai konfliktai tarp atvykėlių ir vietinių gyventojų. • Asimiliaciniai iššūkiai ir su tuo susiję kaštai • Didėjanti darbininkų konkurencija, dėl kurios kenčia vietiniai darbininkai

Daugiakultūriškumo nebuvimas ne tik sociokultūriniu lygmeniu, tačiau ir socioekonominiu kontekstu (šiuo atveju įgalinimu darbo rinkoje), tampa sofistikuo tu uždaviniu šaliai (Igarashi, 2019). Anot Blažytės (2015) „2010–2014 m. Lietuvoje įgyvendintų visuomenės nuostatų apklausų rezultatai atskleidžia, kad aukštesnio išsilavinimo asmenys dažniau įžvelgia kultūrinę ir socioekonominę migrantų naudą“, o turintieji vidurinį išsilavinimą, migracijos faktą priima negatyviau. Visgi, „daugėja respondentų, kurie sutinka, kad valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio Lietuvoje gyvenančių ir į šalį atvykstančių imigrantų integracijai“.

Visuomenės požiūriui į migraciją labai svarbūs tiek socioekonominiai, tiek kultūriniai individo interesai, tačiau Lietuvos gyventojai nėra linkę pritarti, kad „į Lietuvą atvykstantys imigrantai yra naudingi Lietuvos ekonomikai“ (Blažytė, 2015).

Įsitraukimas į darbo rinką yra svarbiausias žingsnis socialinės ir ekonominės integracijos link. Kai kuriose šalyse užimtumas taip pat svarbus norint teisėtai gyventi šalyje, bei įgyti piliečio teises. Aukštos kvalifikacijos migracijos pagrindas – kvalifikacijos bei išsilavinimo validumas. Socioekonominė integracija, kuri užtikrinama įsivertinant darbo rinkoje, aukštos kvalifikacijos asmenims tampa socialinės – ekonominės padėties gerinimo galimybe. Didesnį nei vidutinį atlyginimą gaunančiam asmeniui, tai leidžia jaustis pilnateisiu šalies piliečiu, kuris kuria pridėtinę vertę šaliai, o ir pats gali jaustis ekonomiškai orus. Kilmės šalies ekonomika negarantuoja aukštos kvalifikacijos asmenims jų kvalifikaciją atitinkančio atlyginimo, tad paskirties šalies vienaip ar kitaip ši poreikį patenkina, antraip į ją nebūtų imigruojama.

Sėkmingos socioekonominės integracijos prielaidomis galima vadinti svarbiausią pradą – darbo gavimą. Dažnai darbdaviai Lietuvoje pasirūpina darbuotojų būsto paieškomis, suteikia laikinąjį būstą, užtikrina galimybę dalyvauti mokymuose ar kitaip kelti kvalifikaciją, tam, kad „protai“ tobulėtų. Žinoma, milžiniškos svarbos yra tinkamo darbo užmokesčio garantas, kuris ir yra pagrindinis socioekonominės integracijos, arba įgalinimo aspektas. Darbuotojas, atvykęs su šeima, gali rūpintis šeimos finansiniu stabilumu.

Sėkmingos socioekonominės integracijos aspektai, suformuoti remiantis Lodovici (2010): *teisinis statusas; gyvenamosios vietos gavimas; galimybė gauti išsilavinimą; sąlygos dalyvauti mokymuose* (kalbos, mokesčių klausimais ir etc.); *tinkamas darbo užmokestis; socialinės ir kitokios išmokos* (nedarbo, vaiko auginimo išmokos, pensija ir etc.); *finansinių paslaugų prieinamumas savarankiško darbo/ verslo atveju*.

Anot Kirelienės (2014), kvalifikuotiems darbuotojams šalyje išlaikyti turėtų būti pasitelktos šios priemonės: darbuotojų įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą, organizacinės kultūros kūrimas, taipogi skatinamas

patriotiškas požiūris į valstybę, bei pagarba jai. Bene svarbiausia – kvalifikacija ir pasiekimus atitinkantis atlyginimas, aiškesnei diferenciacijai ir „protų atitekėjimo“ skatinimui, taip pat proporcingai diferenciacijai tarp kvalifikuotos ir nekvalifikuotos darbo jėgos. Socioekonominės integracijos sėkmei svarbūs ir demografiniai faktoriai (Blom 2004; Potocky-Tripodi 2003; Waxman 2001): gyvenimo šalyje trukmė, amžius imigracijos metu, išsilavinimas kilmės ir siekiai paskirties šalyje. Itin tinkami temai klausimai keliama Bloemraad (2007), pabrėžiant socioekonominės integracijos, kaip „prekursoriaus“ politinei integracijai buvimą, taip pat keliant diskusiją klausimą apie politikos ir socioekonominės integracijos ryšį, priklausomumą ir nepriklausomybę viena kitai. Daroma prielaida, kad šios dvi integracijos sritys persipynusios.

Galima teigti, jog aukštos kvalifikacijos asmenų atvykusių darbo tikslais, socioekonominės integracijos etapai yra paprastesni, nei, kad atvykusių kitu tikslu asmenų ir tik vėliau ieškančių darbo šalyje. Priežastys yra konkrečios – darbdavys suteikia darbą, darbo užmokestį, o, dirbant ir kuriant pridėtinę vertę Lietuvoje, garantuojama socialinė apsauga, Kvalifikuoti asmenys, atvykę konkrečiai darbo tikslais turi gauti bent 3 vidutinius mėnesinius atlyginimus, tam, kad būtų taikoma supaprastinta imigracinė procedūra. Jei atlygis siūlomas nuo 1,5 vidutinio mėnesinio atlyginimo, procedūra sudėtingesnė, įtraukiama Užimtumo tarnyba, sprendžianti atitiktį Lietuvos darbo rinkai. Socioekonominės integracijos sėkmę apibrėžia: užimtumas ir įsitvirtinimas darbo rinkoje; tenkinančios pajamos už atliktą darbą; galimybė tobulinti kalbos/ darbinius įgūdžius mokymuose; įgyti išsilavinimą; būti socialiai apsaugotam (socialiniai draudimai, išmokos, motinystės atostogos ir kt.); jaustis kuriančiu pridėtinę vertę Lietuvai.

Išvados

„Protų atitekėjimo“ skatinimas yra vienas iš būdų pritraukti išsilavinusį žmogiškąjį kapitalą, kuriantį pridėtinę vertę Lietuvai. „Protų tekėjimas“ neatsiejamas nuo vienos šalies netekties, bei kitos šalies „radybų“ – „protų gavimo“. Bendrąja prasme, „protų atitekėjimas“ į Lietuvą apibrėžiamas kaip aukštos kvalifikacijos asmenų atvykimas dirbti ir gyventi Lietuvoje, kuriant pridėtinę vertę Lietuvos valstybei.

Europos Sąjungos siekis – skatinti trečiųjų šalių piliečių integraciją ir atskirties mažinimą, taipogi vieno langelio principu grindžiamo mechanizmo sukūrimas nacionaliniu lygmeniu, tačiau kiekviena šalis narė įstatymuose individualiai apibrėžia socioekonominės integracijos, kuri dažniausiai pateikiama kaip užimtumo ir darbo rinkos, ribotumus (griežtos taisyklės, sudėtingos procedūros, profesijų sąrašai, kvotos). Imigracijos politika palankesnė aukštos kvalifikacijos asmenims iš trečiųjų šalių, dėl supaprastintų imigracinių procedūrų bei atitinkamų „protų atitekėjimą“ skatinančių programų („Mėlynoji kortelė“), sudėtingesnė ir ilgiau trunkanti asmenims dirbantiems nekvalifikuotus darbus. Statistiniai duomenys pateikia asmenų iš trečiųjų šalių imigracijos gausėjimą, lyginant Pabaltijo šalių imigracinius srautus ne iš Europos Sąjungos šalių piliečių atžvilgiu, Lietuvoje imigruojama dažniau nei Latvijoje ar Estijoje. Galima teigti, kad Lietuvos darbo rinka susidurs su vis didesniais migracijos srautais, deja, galimai nekvalifikuotos darbo jėgos ir nedideliu procentu „protų atitekėjimo“.

Socioekonominė integracija užtikrinama įsitvirtinant darbo rinkoje, tačiau integracinės apibrėžtys yra lakios ir tarpdiscipliniškos. Kvalifikuotų specialistų, imigruojančių į Lietuvą darbo tikslais, socioekonominės integracijos etapai yra paprastesni, nei, kad atvykusių dirbti nekvalifikuotą darbą asmenų. Visgi, atvejai gali skirtis priklausomai nuo atvykimo tikslo, demografinių duomenų ir kt. Socioekonominės integracijos sėkmę apibrėžia: užimtumas ir įsitvirtinimas darbo rinkoje; tenkinančios pajamos už atliktą darbą; galimybė tobulinti kalbos / darbinius įgūdžius mokymuose; įgyti išsilavinimą; būti socialiai apsaugotam (socialiniai draudimai, išmokos, motinystės atostogos ir kt.); jaustis kuriančiu pridėtinę vertę Lietuvai.

Galimai tobulintinos biurokratinės procedūros, kaip, kad siekiama Europos Nacionaliniu lygmeniu. Lietuvai susiduriant su „demografinė krize“, itin svarbu pritraukti „protus“, ne tik nekvalifikuotą darbinę jėgą. Rekomenduotina atlikti empirinius tyrimus „protų atitekėjimo“ ir pritraukimo tematika, kaip pridėtinės vertės Lietuvai kūrimo galimybę.

Literatūra

1. A Brief Overview of Theories of International Migration. Internetinė prieiga [žiūrėta 2020.01.07]: http://www.glopp.ch/C1/en/multimedia/C1_pdf1.pdf
2. Amit, K. (2010). Socioeconomic integration of second generation immigrants in Israel: Examining alternative ethnic classifications. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 8(1), 50-75.

3. Bakker, L., Dagevos, J., & Engbersen, G. (2014). The importance of resources and security in the socio-economic integration of refugees. A study on the impact of length of stay in asylum accommodation and residence status on socio-economic integration for the four largest refugee groups in the Netherlands. *Journal of International Migration and Integration*, 15(3), 431-448.
4. Barnhill, J. H. (2012). Brain Drain. *The Making of Modern Immigration: An Encyclopedia of People and Ideas* [2 volumes], 143.
5. Bean, F. D., Bachmeier, J. D., Brown, S. K., Van Hook, J., & Leach, M. A. (2013). Unauthorized Mexican migration and the socioeconomic integration of Mexican Americans. *Diversity and disparities: America enters a new century*. New York: Russell Sage, 341-374.
6. Beresnevičiūtė V., Leončikas T., Žibas K. Migrantų gyvenimas Lietuvoje: visuomenės nuostatos ir migrantų patirtys. *Etniškumo studijos*, 2009, 2, p. 77-111.
7. Blažytė, G. (2015). Visuomenės nuostatos imigracijos atžvilgiu ir jų atsiradimo prielaidos. *Ethnicity Studies/Etniškumo Studijos*, (1).
8. Blom, S. (2004). Labour market integration of refugees in Norway under changing macro-economic conditions. *Journal of International Migration and Integration*, 5(1), 1-31.
9. Bloemraad, I. (2007). Unity in diversity?: Bridging Models of Multiculturalism and Immigrant Integration. *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 4(2), 317-336.
10. Castells, M. (2005). Global governance and global politics. *PS: Political science & politics*, 38(1), 9-16.
11. Valenta, O., Drbohlav, D. (2014). Czechia: the main immigration country in the V4. *Discovering migration between Visegrad countries and Eastern Partners*, 41-71.
12. European Commission. Third Country. Internetinė prieiga: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/third-country_en
13. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2009/50. Internetinė prieiga: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX:32009L0050> [žiūrėta 2020-04-05].
14. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2011/98. Internetinė prieiga: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/ALL/?uri=CELEX:32011L0098> [žiūrėta 2020-04-05].
15. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/399. Internetinė prieiga: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=celex:32016R0399> [žiūrėta 2020-04-05].
16. Eurostat. Immigration by age group, sex, citizenship. Internetinė prieiga: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_imm1ctz&lang=en [žiūrėta 2020-04-05].
17. Fedyuk, O., Kindler, M. Migration of Ukrainians to the European Union: Background and key issues. In *Ukrainian Migration to the European Union* (pp. 1-14). Springer, Cham. 2016.
18. Grigg, D. B. (1977). EG Ravenstein and the „laws of migration“. *Journal of Historical geography*, 3(1), 41-54.
19. Gliosaite, K. (2004). Ekonominis emigracijos motyvų ir pasekmių vertinimas. In *material from conference Šiuolaikinė lietuvių emigracija: praradimai ir laimėjimai* (pp. 7-11).
20. Haas H. (2008). Migration and Development A theoretical perspective (pp. 9 – 10). International Migration Institute.
21. Hout M. 2012. „Social and Economic Returns to College Education in the United States.“ *Annual Review of Sociology* 38: 379-400.
22. Igarashi, A. Till multiculturalism do us part: Multicultural policies and the national identification of immigrants in European countries. *Social science research*. 2019.,88-100.
23. Imigracijos politika. Internetinė prieiga: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/152/imigracijos-politika> [žiūrėta 2020-04-18].
24. Janský, E., Bernard, J. Mobility and the assimilation of immigrants: Variations in migration patterns of Ukrainians and Vietnamese in the Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, 26(4), 2018. 244-254.
25. Kirelienė I., Protų nutekėjimo tendencijos Lietuvoje ir Čekijoje. ISSN 1822 – 7260 TILTAS | ATEIT|. 2014. Nr. 1 (8)
26. Kirelienė I., „Reemigracijos politika Lietuvoje: išeivių iš Lietuvos grįžtamosios migracijos skatinimas“. Magistro darbas. Kauno technologijos universitetas. 2015.
27. Komisijos ataskaita Parlamentui ir Tarybai dėl Direktyvos 2011/98/ES. Internetinė prieiga: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=list&coteld=1&year=2019&number=160&version=ALL&language=lt> [žiūrėta 2020-04-19].
28. Laisvosios rinkos institutas. Internetinė prieiga: <https://www.llri.lt/naujienos/ekonominė-politika/faktai-ir-analize-darbo-migracija-ir-treciuju-saliu-pilieciu-idarbinimo-reguliavimo-lankstumas/lrinka> [žiūrėta 2020-03-18].
29. Lodovici, M. S. (2010). Making a success of integrating immigrants in the labour market. *labour*, 18, 19.
30. Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
31. Lesinska, M. Immigration of Ukrainians and Russians into Poland: inflow, integration trends and policy impacts. 2015.
32. Lietuvos užimtumo 2019 m. tendencijos ir ateities prognozės. 2020. Internetinė prieiga: <https://uzt.lt/wp-content/uploads/2020/03/Lietuvos-u%C5%BEimtumo-2019-m.-tendencijos-ir-ateities-prognoz%C4%97s.pdf> [žiūrėta 2020-04-20].
33. Migracijos departamentas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Internetinė prieiga: <https://migracija.lrv.lt/lt/naujienos/lengvinamos-leidimu-laikiniai-gyventi-isdavimo-salygos-australijos-japonijos-jav-kanados-nausiosios-zealandijos-ir-pietu-korejos-pilieciams> [žiūrėta 2020-04-19].

34. Migracijos departamentas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Internetinė prieiga: <https://www.migracija.lt/index.php?60513839> [žiūrėta 2020-03-14].
35. Migrant Integration Policy Index . 2015. Internetinė prieiga: <http://www.mipex.eu/download-pdf#/add-selection> [žiūrėta 2020-03-18].
36. Pilinkienė, V. (2009). Tarptautiniai ekonominiai santykiai. Kaunas: „Technologija“, p. 61-82
37. Potocky-Tripodi, M. (2003). Refugee economic adaptation: theory, evidence and implications for policy and practice. *Journal of Social Service Research*, 30(1), 63–91.
38. Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0399>
39. Reikminių tyrimų projekto „Prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo vertinimas ir integracijos procesų stebėseną“ ataskaita (2016). Internetinė prieiga: <http://www.ces.lt/wp-content/uploads/2013/2F01%2FPRIEGLOBSTI-GAVUSIU-UZSIENIECIU-INTEGRACIJOS-POLITIKOS-STRATEGIJOS-DOKUMENTAS2.pdf&usg=AOvVaw3wOtg7c7woVYgV7tDB7iW8> [žiūrėta 2020-04-25].
40. Salaris, L., & Tedesco, N. Migration and the Labour Market: Ukrainian Women in the Italian Care Sector. *Journal of International Migration and Integration*. 2019, 1-20.
41. Strielkowski, W., Tumanyan, Y., & Kalyugina, S. (2016). Labour market inclusion of international protection applicants and beneficiaries. *Economics & Sociology*, 9(2), 2016, 293.
42. The Global Competitiveness Report 2019. Internetinė prieiga: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019> [žiūrėta 2020-03-14].
43. Varvin, S. „Our relations to refugees: Between compassion and dehumanization.“ *The American Journal of Psychoanalysis* 77.4. 2017, 359-377.
44. Waxman, P. (2001). The economic adjustment of recently arrived Bosnian, Afghan and Iraqi refugees in Sydney Australia. *International Migration Review*, 35(2), 472–505.

Straipsnį recenzavo: dr. Rūta Brazienė (Lietuvos socialinių tyrimų centras)

Indrė KIRELIENĖ

“BRAIN GAIN” IN LITHUANIA: SOCIO-ECONOMIC INTEGRATION OF PERSONS FROM THIRD COUNTRIES

Summary

The matter of brain migration is of unsealed importance in today's society, probably will not be less relevant in the future. Migration as the phenomenon itself is constant, only statistics of the movement and the geographical direction of the persons movement observed. The purpose of the article is to show the socio-economic integration of highly qualified persons or otherwise „minds“, who immigrated to the Republic of Lithuania from non-European Union countries. Firstly, conceptualized the theoretical background of the concept „brain drain“, then immigration policy and statistical trends are examined to measure the scale of immigration flows of persons from third countries into the Republic of Lithuania. Concretized and summarized the overview of the legal framework and analysis of secondary data. The conclusions reveal the aspects of socio-economical integration of persons from the third countries and shows positive factors for successful integration.